

VEILEDER FOR
IMPORT AV PLANTER

PUBLISERT MAI 2019, SIST OPPDATERT APRIL 2026

Innhold

1	Hvem gjelder veilederen for?	4
2	Introduksjon til import av planter	5
2.1	Hvilket regelverk må du forholde deg til?	5
2.2	Hvilke plikter har du ved import av planter?	5
2.3	Hvilke planter er forbudt å importere?	5
2.4	Noen planter har spesielle krav til import	6
2.5	Hva innebærer internkontroll?	6
2.6	Hva vil det si å ha nødvendig kompetanse?	6
3	Slik registrerer du virksomheten og melder importsendinger i DigiPlant	7
3.1	Du må først registrere deg som importør	7
3.2	Importsendinger med planter og formeringsmateriale skal meldes inn til Mattilsynet	7
3.3	Kan innmeldingen av import settes bort til noen andre?	7
4	Mottakskontroll	8
4.1	Dokument- og identitetskontroll	8
4.1.1	Hvordan kontrollerer du at sendingen samsvarer med sertifikatet (identitetskontroll)?	8
4.1.2	Hva er tilleggserklæringer?	9
4.1.3	Du må kontrollere alle vedleggene til sertifikatet	9
4.1.4	Du må kontrollere at opprinnelsesland er ført opp på sertifikatet	9
4.1.5	I noen sertifikater vises det til regelverket for CITES, hvor kan du lære mer om dette?	9
4.1.6	Hva gjør du om plantesunnhetssertifikatet er feil?	10
4.1.7	Hva gjør du om originalt plantesunnhetssertifikat ikke følger sendingen?	10
4.1.8	Hvor lenge må du oppbevare sertifikatene?	10
4.2	Fysisk kontroll av plantene	10
4.2.1	Hvilke skadegjørere må du se opp for?	11
4.2.2	Hvor kan du lære mer om skadegjørerne?	14
4.2.3	Hva gjør du om du oppdager karanteneskadegjørere?	14
4.2.4	Hvor stor del av plantene i sendingen skal kontrolleres fysisk?	14
4.2.5	Du må også se etter skadegjørere som ikke er nevnt i regelverket	16
4.2.6	Treemballasje skal også kontrolleres	16
4.3	Kan mottakskontrollen settes bort til noen andre?	17
4.4	Hva betyr det at sendingen skal oppbevares samlet?	17
5	Når mottakskontrollen er gjennomført	18
5.1	Hvordan melder du inn at mottakskontrollen er gjennomført?	18
5.2	Når kan du ta i bruk eller disponere varen?	18
5.3	Hvordan ser du om Mattilsynet har frigitt sendingen?	18
6	Kontroll av importsendinger med «samlesertifikater»	19
6.1	Hver importør har ansvar for sin del av sendingen	19
6.2	Når kan importørene av delsendingene ta i bruk sine delsendinger?	19
6.3	Når det avdekkes mangler ved en delsending?	20

Vedlegg 1 – Når skal det brukes reeksportsertifikat?	21
Vedlegg 2 - Oppfyllelse av 4A-krav i plantehelseforskriften	23

1 Hvem gjelder veilederen for?

Denne veilederen er utarbeidet av Mattilsynet til hjelp for virksomheter som importerer planter og formeringsmateriale, virksomheter som gjør mottakskontroll for andre, og andre som er involvert i import av planter og formeringsmateriale.

Vi har [flere veiledere om import på våre nettsider](#), blant annet om internkontroll og import av tømmer og trelast og varer som potet og frø.

[Informasjon om privat import av planter og frø](#) finner du på våre nettsider.

Med planter og formeringsmateriale menes levende planter og plantedeler som er plantet, eller skal plantes. Dette inkluderer blant annet pødevister, vevskulturer, løk og knoller.

Denne veilederen beskriver hvordan import av planter og formeringsmateriale skal foregå i samsvar med regelverket.

Merk at dette kun er en veileder og er ikke rettslig bindende. Veilederen må derfor leses sammen med det aktuelle regelverk:

- [Matloven](#)
- [Forskrift om planteohelse](#)
- [Forskrift om tiltak mot Phytophthora ramorum](#)

2 Introduksjon til import av planter

Vi har et strengt regelverk for import av planter fordi vi ønsker å opprettholde den gode plantehelsen i Norge. Plantehelsen trues av planteimport fordi andre land har planteskadegjørere vi ikke har her i landet. Som importør har du et ansvar for at plantene du importerer, er friske.

2.1 Hvilket regelverk må du forholde deg til?

[Forskrift om plantehelse](#) og [matloven](#) er det mest aktuelle regelverket du må forholde deg til ved import av planter. Om du skal importere rododendron, *Viburnum* eller andre vertplanter for *Phytophthora ramorum* så er det en egen forskrift om denne skadegjøreren, [forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum*](#).

2.2 Hvilke plikter har du ved import av planter?

Før du begynner å importere planter må du sette deg inn i regelverket for planteimport. I punktene under får du en rask oversikt over hvilke plikter du har som importør. Du kan lese mer om hvert punkt lenger ut i veilederen.

- Du må registrere deg som importør av planter. [Se kapittel 3](#)
- Du må vite om det er lov å importere de aktuelle planteslagene, [se kapittel 2.3](#). Noen planteslag har også spesielle importkrav knyttet til seg, [se kapittel 2.4](#).
- Virksomheten din må ha internkontroll, [se kapittel 2.5](#).
- Du må ha nødvendig kompetanse for å kunne oppfylle kravene i regelverket. [Se kapittel 2.6](#).
- Du må kjenne til de aktuelle karanteneskadegjørere, som kan følge med plantene du importerer, [se kapittel 4.2.1](#).

2.3 Hvilke planter er forbudt å importere?

Følgende planter og smittebærende emner er forbudt å importere til Norge:

- noen planteslag og plantedeler fra spesifikke geografiske områder, [se oversikt i vedlegg 3](#).
- jord og organiske dyrkingsmiddel fra ikke-europeiske land
 - Settepoteter
 - planter og frø av planter som inneholder narkotiske stoff

Det er også forbudt å innføre fremmede arter som er listet i Miljødirektoratets forskrift om fremmede organismer. Du kan lese mer om dette her.

<http://tema.miljodirektoratet.no/no/Regelverk/Forskrifter/Forskrift-om-fremmede-organismer/>

2.4 Noen planter har spesielle krav til import

*Aktuelt regelverk er vedlegg 4a i forskrift om plantehelse og §§ 2 og 3 i forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum*.*

Planter som har høyere risiko for å føre med seg karanteneskadegjørere, har noen spesielle krav som må oppfylles før de kan importeres. Selv om en alvorlig skadegjører forekommer i landet du vil importere fra, kan du likevel importere plantene dersom avsenderlandet innfrir kravene i regelverket. Dette kan for eksempel være at områdene plantene er dyrket i er kjent å være fritt for skadegjøreren, eller at plantene er prøvetatt og testet uten funn av skadegjøreren.

[Du finner mer om disse kravene i vedlegg 2 til denne veilederen.](#) En fullstendig oversikt over kravene finner du i [vedlegg 4a i forskrift om plantehelse](#) og i [forskrift om phytophthora ramorum](#).

Du kan finne mer informasjon om [import av eple og pæretrær på denne siden](#).

Import av rododendron, og andre vertplanter for *Phytophthora ramorum*, fra Nederland og Tyskland er kun tillatt fra godkjente planteskoler, [du finner mer om dette her](#).

2.5 Hva innebærer internkontroll?

Aktuelt regelverk er § 9 i forskrift om plantehelse

Alle virksomheter som importerer planter, plikter å ha internkontroll for plantehelse. Internkontrollen skal blant annet bestå av skriftlige rutiner for hvordan din virksomhet etterlever kravene i regelverket. Dette inkluderer blant annet at du kan vise at du har vurdert hvilken risiko varene du importerer utgjør og at dette gjenspeiles i dine rutiner når du gjennomfører mottakskontrollen. [Her finner du mer om internkontroll plantehelse.](#)

2.6 Hva vil det si å ha nødvendig kompetanse?

Aktuelt regelverk for dette er § 8 i matloven.

Lederen i din virksomhet skal sørge for at alle ansatte får opplæring og har nødvendig kompetanse for å kunne følge opp regelverket. Med uttrykket «nødvendig kompetanse» menes utdanning, formell opplæring, eller intern opplæring som gjør deg i stand til å gjennomføre oppgavene i tråd med regelverkskravene. Dette omfatter blant annet at du skal:

- kunne melde en importsending riktig i DigiPlant, [se kapittel 3](#).
- vite hvordan du gjennomfører en mottakskontroll, [se kapittel 4](#).
- kjenne til skadegjørere som kan angripe plantene du importerer, [se kapittel 4.2.1](#).
- vite når du kan ta i bruk plantene, [se kapittel 6](#).
- Du kan velge å sette bort mottakskontrollen til en annen virksomhet, [Se mer om dette i kapittel 4.3](#).

3 Slik registrerer du virksomheten og melder importsendinger i DigiPlant

For å registrere deg som importør og melde importsendinger, må du logge inn i DigiPlant og følge stengene. Her ligger det egen veiledning til hva man må gjøre

3.1 Du må først registrere deg som importør

Aktuelt regelverk er § 7 i forskrift om plantehelse

Før du kan begynne å melde inn importsendingene må din virksomhet registrere seg som importør ved å logge inn i DigiPlant og bekrefte at du har den kompetansen som kreves. Skal din virksomhet utføre mottakskontroll etter avtale med en importør, må du også registrere deg som mottakskontrollør

3.2 Importsendinger med planter og formeringsmateriale skal meldes inn til Mattilsynet

Aktuelt regelverk er §§ 23 og 23d i forskrift om plantehelse

Hver importsending med planter og formeringsmateriale skal forhåndsmeldes til Mattilsynet før grensepassering. Når sendingen er kommet og du har gjennomført mottakskontrollen, skal også dette meldes inn.

3.3 Kan innmeldingen av import settes bort til noen andre?

Aktuelt regelverk er § 23 i forskrift om plantehelse

Ja, en importør kan gi andre tillatelse til å melde inn importsendinger for seg, men det er alltid importør som er ansvarlig for at dette blir gjort riktig og at regelverket følges. Ved eventuelle mangler eller avvik vil det fattes vedtak overfor deg som er importør.

4 Mottakskontroll

Aktuelt regelverk er § 23b i forskrift om plantehelse

Mottakskontrollen er ditt viktigste tiltak for å hindre introduksjon og spredning av planteskadegjørere. Dette innebærer å kontrollere at sendingen er i samsvar med importkravene.

Kort oppsummert består mottakskontrollen av tre deler:

- [Dokumentkontroll](#): Kontroller at plantesunnhetssertifikatet, inkludert evt. vedlegg som følger sendingen, er riktig.
- [Identitetskontroll](#): Kontroller at sendingens innhold samsvarer med det som er angitt på sertifikatet.
- [Fysisk kontroll](#): Kontroller at plantene ikke har tegn på skadegjørere.

4.1 Dokument- og identitetskontroll

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse §§ 19 og 20

Plantesunnhetssertifikat

Alle importsendinger med planter og formeringsmateriale skal følges av et originalt plantesunnhetssertifikat. Du må kontrollere at plantesunnhetssertifikatet er riktig utfyllt og dekker hele sendingen. Sertifikatet er utstedt av eksportlandets planteinspeksjonstjeneste, og skal bekrefte at plantene i sendingen tilfredsstiller norske importkrav. Eksportlandet dokumenterer blant annet at varen er funnet fri for planteskadegjørere som er nevnt i vårt regelverk. Plantesunnhetssertifikatet er laget etter en internasjonal standard kalt ISPM12, og kan være digitale eller på papir.

Reeksportsertifikat

Reeksportsertifikatet er et plantesunnhetssertifikat som brukes når avsenderlandet er et annet enn opprinnelseslandet for plantene. Da utsteder avsenderlandet et reeksportsertifikat som igjen viser til egne plantesunnhetssertifikat fra hvert av landene som plantene i sendingen opprinner fra. Du kan lese mer om hvilke krav som gjelder for reeksportsertifikater, og når de kan brukes i [vedlegg 1](#). For noen planter er det spesielle krav som skal oppfylles i opprinnelseslandet, mens noen ganger kan de oppfylles i avsenderlandet, [se oversikt over dette i vedlegg 2](#).

4.1.1 Hvordan kontrollerer du at sendingen samsvarer med sertifikatet (identitetskontroll)?

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse § 23b

Det er ikke tillatt å importere planter uten at de er dekket av et originalt plantesunnhetssertifikat. I mottakskontrollen må du derfor kontrollere at det som er oppført på sertifikatet stemmer overens med sendingen du har mottatt. Har du eksempelvis fått andre planter, eller en annen mengde enn det som er oppført på sertifikatet så er dette et regelverksbrudd. Du kan ikke melde inn at mottakskontrollen er gjennomført dersom noe av informasjonen på sertifikatet er feil. Meld fra til Mattilsynet om du har fått et plantesunnhetssertifikat med feil eller mangler.

4.1.2 Hva er tilleggserklæringer?

*Aktuelt regelverk er §§ 20, 23b og vedlegg 4a i forskrift om plantehelse, og vedleggene 2 og 3 i forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum**

Noen planter som det er knyttet spesiell risiko til, for eksempel at en alvorlig skadegjører opptrer i landet du vil kjøpe planten fra, kan likevel importeres. De må da oppfylle spesielle krav i opprinnelseslandet før importen.

Disse kravene finner du i [vedlegg 4A i forskrift om plantehelse](#) og [vedleggene 2 og 3 i forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum*](#).

Noen av kravene i regelverket vårt har alternative måter de kan oppfylles på. Hvilket alternativ som er oppfylt skal angis som en tilleggserklæring på plantesunnhetssertifikatet. Det kan også være krav om at andre forhold ved sendingen skal angis, for eksempel kan det være at navn på produksjonsstedet for plantene skal være oppgitt.

Når du gjennomfører dokumentkontrollen skal du kontrollere at alle aktuelle tilleggserklæringer er ført opp på sertifikatet. Tilleggserklæringer skal på papirsertifikater være ført opp i feltet «Additional declarations» og på digitale sertifikater i feltet «tilleggserklæringer».

[Du finner mer informasjon om tilleggserklæringer i vedlegg 2 til denne veilederen og i egen veileder for tilleggserklæringer på importsertifikater.](#)

4.1.3 Du må kontrollere alle vedleggene til sertifikatet

Aktuelt regelverk er § 20 i forskrift om plantehelse

Hvis det er nødvendig for å få med alle opplysningene som kreves, kan plantesunnhetssertifikater ha vedlegg i form av bekreftede fortegninger. Sertifikatet skal referere til vedleggene og hvor mange sider de inneholder, dersom de er på mer enn én side. Et vedlegg som har flere sider, skal være nummerert. Alle sidene i et vedlegg skal ha påført sertifikatnummeret, og være datert, signert og stemplet som sertifikatet.

4.1.4 Du må kontrollere at opprinnelsesland er ført opp på sertifikatet

Aktuelt regelverk er § 20 i forskrift om plantehelse

Opprinnelseslandet til varen blir på et ordinært plantesunnhetssertifikat vanligvis oppgitt i rubrikken "Place of origin" på papirsertifikater, mens det fremkommer under «Opprinnelsessted» i digitale sertifikater. På et plantesunnhetssertifikat som omfatter varer der opprinnelseslandet er forskjellig fra avsenderlandet, skal opprinnelseslandet oppgis i parentes. Dersom sunnhetssertifikatet omfatter varer fra flere opprinnelsesland, skal opprinnelseslandet oppgis for hver enkelt vare. Hvis det er lite plass kan dette være oppgitt i feltet for nærmere beskrivelse av sendingen, eller i vedlegg til sertifikatet. Du må også kontrollere at eksportør har adresse i det landet som utsteder sertifikatet.

4.1.5 I noen sertifikater vises det til regelverket for CITES, hvor kan du lære mer om dette?

Regelverket om CITES handler om handel med trua arter. Miljødirektoratet er forvaltningsorgan for denne forskriften. I plantesunnhetssertifikatet vises det noen ganger til at plantene er «kunstig formert som definert av CITES». [I CITES-forskriften § 13](#) beskrives dette nærmere. Du kan også finne mer informasjon om handel med trua arter på [Miljødirektoratets sider](#).

4.1.6 Hva gjør du om plantesunnhetssertifikatet er feil?

Aktuelt regelverk er §§ 19 og 20 i forskrift om plantehelse

Du kan ikke melde inn at mottakskontrollen er gjennomført og i orden uten at sendingen er dekket av et riktig utfylt plantesunnhetssertifikat. Har du mottatt et sertifikat med feil eller mangler, og det dreier seg om feil eller forhold som eksportlandet kan rette opp i ettertid, kan du prøve å få tak i et erstatningssertifikat for sendingen. Dette erstatningssertifikatet skal ha en tilleggserklæring som viser til hvilket sertifikat det erstatter. Se etter følgende tekst i rubrikk 11 for tilleggserklæringer (additional declarations):

Når du som importør har skaffet et erstatningssertifikat, kan sendingen meldes inn på nytt. Meld fra til Mattilsynet i DigiPlant om at det gamle sertifikatet utgår, og at du har meldt inn sendingen på nytt med riktig sertifikat. Det nye sertifikatet skal ha med en bekreftelse på at dette sertifikatet erstatter et annet sertifikat og nummeret på dette.

4.1.7 Hva gjør du om originalt plantesunnhetssertifikat ikke følger sendingen?

Aktuelt regelverk er §§ 19 og 20 i forskrift om plantehelse

Den som skal gjennomføre mottakskontrollen skal motta det originale plantesunnhetssertifikatet. Alle digitale sertifikater kan søkes opp i DigiPlant. Uten originalt plantesunnhetssertifikat kan ikke mottakskontrollen gjennomføres i samsvar med regelverket. Er det utstedt et papirsertifikat kan du undersøke med transportøren eller speditøren hvor sertifikatet er. Dersom originalt sunnhetssertifikat ikke kan fremvises, kan du ikke krysse av i DigiPlant at mottakskontroll er gjennomført og funnet i orden. Er det originale sunnhetssertifikatet forsvunnet, må du få tak i et erstatningssertifikat.

Det er egne regler for original og kopi av sertifikater ved import på et "samlesertifikat". Se mer om dette i kapittel 6.

4.1.8 Hvor lenge må du oppbevare sertifikatene?

Aktuelt regelverk er § 25 i forskrift om plantehelse

Du som importør skal oppbevare plantesunnhetssertifikatene, eller reeksportsertifikatene i papir, i original, i minst tre år. Papirsertifikater skal det første året oppbevares i originalformat, deretter er det tilstrekkelig at de lagres digitalt. Dette gjelder også eventuelle vedlegg til sertifikatet. Digitale sertifikater mottatt via DigiPlant og blir lagret der. Du som importør har ikke ansvar for lagring av digitale sertifikater.

4.2 Fysisk kontroll av plantene

*Aktuelt regelverk er § 18 i matloven §§ 4, 16 og vedlegg 1 og 2 i forskrift om plantehelse og forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum*.*

I mottakskontrollen skal sendingen kontrolleres fysisk for at den er fri for karanteneskadegjørere. Karanteneskadegjørere er planteskadegjørere som er listet i [vedlegg 1 og 2 i forskrift om plantehelse](#), og som er forbudt å innføre og spre. Dette er organismer som blant annet insekter, virus, bakterier, sopper og nematoder. Disse planteskadegjørerne er vanskelige å bekjempe og kan gi store skader både for planteproduksjonen og miljøet om de får etablere og spre seg. Siden det er mange skadegjørere på denne listen, er det viktig at du setter deg inn i hvilke skadegjørere som kan angripe og spres med de plantene du importerer og at du gjør en fysisk kontroll med vekt på disse.

I matloven er «planteskadegjørere som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser» det samme som karanteneskadegjørere.

4.2.1 Hvilke skadegjørere må du se opp for? *Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse §§ 16, 17 og vedlegg 1 og 2 og forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum*. I tillegg til Matlovens § 8 om opplæring og kompetanse.*

Det finnes mange alvorlige skadegjørere på planter. I vedlegg 1 og 2 i forskrift om plantehelse nevnes skadegjørerne som er forbudt å innføre. Det er viktig å kjenne til de aktuelle skadegjørerne og hvilke kulturer de har som vertplanter, slik at du kan kjenne igjen symptomer når du gjennomfører mottakskontrollen. Du, som importør, eller den som gjennomfører mottakskontrollen, plikter å ha kunnskap om de aktuelle skadegjørerne og hvordan du kan kontrollere for disse.

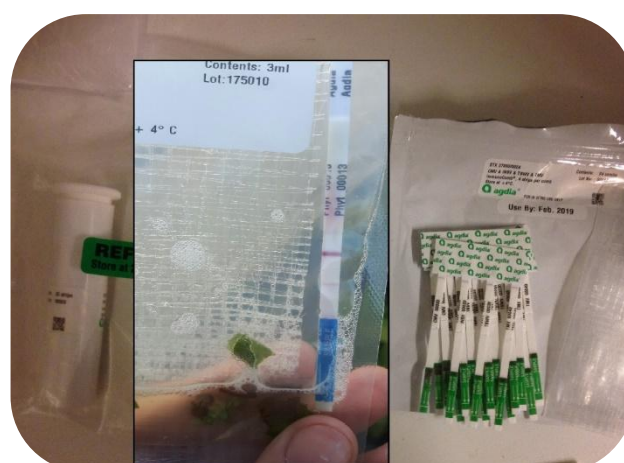
Den fysiske kontrollen av plantene skal foregå på et sted eller i et lokale, som er egnet til dette.

Metoder for fysisk kontroll av plantene kan være:

- Visuell kontroll av plantene. Her vil godt lys og håndlupe være gode hjelpemidler.
- Banking/risting av potteplanter eller snittblomster over hvitt papir. Se etter små skadegjørere som kan ha drysset ned på papiret.
- Kontrollere jordklump og røtter.
- Banking/risting av prydbusker over lyst underlag. Skadegjørere som biller, sommerfugllarver og snegler er mulige å oppdage på denne måten
- Bruk av hurtigitanalyser. Det finnes analysesett som kan teste for skadegjørere som *Phytophthora* spp, *sharkavirus* og pærebrann.
- Vurder om det er behov for å ta prøver som sendes til analyse.

Visuell inspeksjon med håndlupe.

Det finnes flere typer hurtigitester som kan analysere for sykdommer og virus

Du må vite hvilke skadegjørere du skal se etter.

Her ser du bilder av noen av de aktuelle karanteneskadegjørerne. Du som gjennomfører mottakskontrollen, må ha kunnskap om hvilke karanteneskadegjørere som er relevante for plantekulturene dere importerer, og hvordan du kjenner igjen symptomer på disse.

Phytophthora ramorum er skadegjører på rododendron og flere andre kulturer, hovedsaklig treaktige planter.

Foto: E. Fløistad, NIBIO

Larvene av bomullsfly (*Spodoptera litura*) er skadegjørere på en rekke planterarter. Bomullsfly er tidligere funnet i importerte pryddplanter.

Foto er hentet fra EPPO Global Database

Asiatisk trebukk (*Anoplophora glabripennis*) er en skogskadegjører som kan bli innført med blant annet treemballasje og store trær.

Foto er hentet fra EPPO Global Database

Tospovirus er en virus-slekt som er skadegjørere på svært mange plantekulturer.

Foto: D. R. Blystad, NIBIO

Bomullsmellus (*Bemisia tabaci*) er skadegjører på mange pryddplanter og kan også være bærere av en rekke plantevirus.

Foto: E. Fløistad, NIBIO

Pelargoniumrust (*Puccinia pelargonii-zonalis*) er en soppsykdom som angriper flere sorter *Pelargonium*.

Foto: R. Langnes, NIBIO

Larvene av sør-amerikansk minierflue (*Liriomyza huidobrensis*) lager ganger (miner) inni bladene på mange vertplanter.

Foto: S. A. Kolltveit, Mattilsynet

Sharkavirus (*Plum pox potyvirus*) er en virussykdom som rammer plommetrær og noen andre *Prunus*-arter.

Foto: D.R. Blystad, NIBIO

4.2.2 Hvor kan du lære mer om skadegjørerne?

For å kunne kjenne igjen skadegjørerne og oppdage dem på et tidlig tidspunkt, er det viktige å kjenne til biologien deres. Importøren har ansvar for at den som utfører mottakskontrollen har kompetanse på de relevante skadegjørerne.

Du kan lese mer om skadegjørerne ved å lete dem opp på disse sidene:

[NIBIOs plantevernleksikon](#)

[Informasjon om planteskadegjørere på Mattilsynet.no](#)

[EPPOs Global database over planteskadegjørere \(kun på engelsk\)](#)

[Her finner du informasjon hos NIBIO hvis du er interessert i kurs i importkontroll og planteskadegjørere.](#)

4.2.3 Hva gjør du om du oppdager karanteneskadegjørere?

Aktuelt regelverk er §§ 6 og 18 i matloven og § 38 i forskrift om plantehelse

Ved mistanke om funn av en karanteneskadegjører skal du straks varsle Mattilsynet. Du skal fryse situasjonen slik at smitte ikke kan spres, og ikke flytte på plantene eller varene. Det er ikke tillatt å omsette varer med mistanke om karanteneskadegjørere. Det er straffbart å flytte eller omsette varer med mistanke om funn av en alvorlig skadegjører, jf. matloven §28.

Du kan kontakte Mattilsynet ved å:

- ringe 22 40 00 00
 - trykke på «varsle oss» på mattilsynet.no
 - trykke «send beskjed» i skjematjenesten
 - sende e-post til postmottak@mattilsynet.no
-

4.2.4 Hvor stor del av plantene i sendingen skal kontrolleres fysisk?

Aktuelt regelverk er §§ 23b og 9 i forskrift om plantehelse.

Den beste kontrollen gjennomfører du ved å kontrollere alle plantene i importsendingen. Mottar du en stor importsending hvor det ikke er mulig å se på alle plantene, må du kontrollere stikkprøvebasert.

Du som importør har et ansvar for at det kontrolleres fysisk både at sendingen samsvarer med sertifikatet, og at den kan regnes som fri for karanteneskadegjørere. Din virksomhet må ha gode rutiner for hvor stor del av sendingen som skal kontrolleres i hvert tilfelle. I forbindelse med kravet til internkontroll skal dere ha kartlagt risikoområder for import av planter.

I sammenheng med den fysiske kontrollen skal du blant annet vurdere

- hvilke skadegjørere det er risiko for
- hvilket land sendingen kommer fra
- hvordan varen er transportert
- hvilken emballasje varen kommer i
- hvilken erfaring dere har med leverandøren

Med utgangspunkt i dette vurderer dere hvor stor del av varene i sendingen som kontrolleres og hvordan stikkprøvekontrollen gjennomføres. Det er svært viktig at det settes av nok tid og ressurser til å gjennomføre en god fysisk kontroll.

Her beskriver vi noen prinsipper, og gir noen eksempler på hvordan den fysiske kontrollen bør foregå.

Noen prinsipper ved fysisk kontroll

- Alle de forskjellige plantekulturene du mottar i en sending, må kontrolleres. Sørg for at alle plantekulturene blir kontrollert selv om det er stikkprøvebasert.
- Planter med høyere risiko for karanteneskadegjørere må prioriteres en ekstra nøye kontroll.
- Du kontrollerer et tilfeldig utvalg ved å plukke ut planter fra forskjellige steder i sendingen. Er for eksempel sendingen pakket i paller/trekasser eller lignende, plukk ut noen planter fra hver enhet.
- Sett av nok tid og ressurser til å gjennomføre en grundig kontroll. Ikke ta inn større mengder enn dere har mulighet for å gi en tilstrekkelig mottakskontroll.

Forslag til stikk kontroll av store sendinger

Noen importsendinger består av store mengder med planter. Ved hjelp av statistikk kan vi si noe om sannsynligheten for å finne en skadegjører basert på hvor mange av plantene som kontrolleres.

En sending som består av 10 000 planter hvor vi tenker oss at 10 av disse er smittet av en skadegjører, hvor mange planter må du kontrollere for at det er sannsynlig å oppdage den?

I følge statistiske metoder vil det være 95% sannsynlig at du oppdager skadegjøreren om du kontrollerer 2588 planter. For 99% sannsynlighet må du undersøke 3689.

Disse tallene sier noe om hvor viktig det er å ta seg tid til en grundig fysisk kontroll.

Forslag til stikk kontroll av sendinger med mange plantekulturer

Se for deg at du mottar og skal kontrollere en stor importsending med mange forskjellige plantekulturer som er pakket i flere traller. Du må da kontrollere noen planter fra hver kultur. For at utvalget skal være tilfeldig og representativt, velger du fra hver tralle ut noen planter fra hver hylle.

Til sammen vil det si at du har plukket ut og kontrollert noen planter fra hver kultur, fra hver tralle og fra hver hylle.

Noen kulturer har høyere risiko for å ha med seg karanteneskadegjørere og må kontrolleres ekstra nøye. Eksempler er rododendron, frukttrær, jordbærplanter, og formeringsmateriale (småplanter, stiklinger eller lignende til videre dyrking).

4.2.5 Du må også se etter skadegjørere som ikke er nevnt i regelverket
Aktuelt regelverk er § 17 i forskrift om plantehelse.

Du skal kontrollere at plantene og formeringsmaterialet er praktisk talt fri for andre skadegjørere enn dem som er nevnt i vedlegg 1 og 2 (karanteneskadegjørere). Eksempler på slike skadegjørere er bladlus, midd og snegler.

4.2.6 Treemballasje skal også kontrolleres

Dersom de importerte varene dine kommer på treemballasje skal denne kontrolleres i mottakskontrollen. Treemballasje som paller og pallekarmer kan føre med seg planteskadegjørere. All importert treemballasje skal derfor være behandlet slik at eventuelle organismer i veden er død. Behandlet treemballasje er merket etter en internasjonalt standard kalt ISPM15, som er utformet som på bildet i *Figur 1*. I mottakskontrollen må du påse at all treemballasje er merket. Importert treemballasje som er umerket, kan ikke gjenbrukes i Norge.

Treemballasje med spor etter insekter (hull, gnag, larveganger) må destrueres. I tilfeller med slike mangler og observasjoner må du melde fra til Mattilsynet.

Dersom ISPM 15-merket mangler på importert treemballasje må du ta kontakt med Mattilsynet. Ta også kontakt dersom du finner insekter eller spor av insekter i treemballasjen (larveganger, hull eller spor etter gnaging). Sørg for at treemballasjen blir brent så fort som mulig. Kontakt din leverandør og informer om hvordan treemballasjen skal være behandlet og merket, slik at neste importsending blir korrekt.

Du kan lese mer i [Faktaark- Treemballasje som følger med importerte varer \(mattilsynet.no\)](https://mattilsynet.no/faktaark-treemballasje-som-folger-med-importerte-varer)

Figur 1 - Behandlet treemballasje er merket etter den samme standarden. Ved siden av IPPC-logoen vises først landkoden, deretter virksomhetsnummeret til produsenten og sist behandlingen, som er enten HT (Heat Treatment), MB (Methyl Bromide Treatment), DH (Dielectric Heating) eller SF (Sulphuryl Fluoride).

4.3 Kan mottakskontrollen settes bort til noen andre?

Aktuelt regelverk er § 23b i forskrift om plantehelse

Du som importør kan avtale at en annen virksomhet gjennomfører hele eller deler av mottakskontrollen. Dere må ha en skriftlig avtale hvor ansvarforholdet kommer frem, og om mottakskontrolløren skal gjennomføre hele, eller deler av kontrollen.

Virksomheten som skal gjennomføre mottakskontrollen, må

- være registrert som mottakskontrollør hos Mattilsynet.
- ha internkontroll. [Mer om dette finner du i Veileder internkontroll plantehelse.](#)
- kunne gjennomføre alle delene av mottakskontrollen, [se kapittel 4.](#)

4.4 Hva betyr det at sendingen skal oppbevares samlet?

Aktuelt regelverk er § 23e i forskrift om plantehelse

Plantene du mottar i en importsending skal oppbevares samlet, og skal ikke blandes med andre planter, inntil sendingen er frigitt av Mattilsynet. Plantene skal stå samlet og på forsvarlig måte, slik at risikoen for spredning av planteskadegjørere er så liten som mulig. Hvordan du gjør dette rent praktisk og hvilke tiltak som er nødvendige må vurderes i hvert enkelt tilfelle. I noen tilfeller er det nødvendig å oppbevare plantene på et eget rom. I andre tilfeller kan det være tilstrekkelig å dekke til plantene og oppbevare dem på avstand fra andre planter som kan smittes.

5 Når mottakskontrollen er gjennomført

Når mottakskontrollen er gjennomført og det ikke er funnet mangler ved sendingen, skal du registrere dette i DigiPlant. Før du kan ta i bruk eller omsette plantene, må sendingen være frigitt av Mattilsynet.

5.1 Hvordan melder du inn at mottakskontrollen er gjennomført?

Dette melder du i DigiPlant. Her får du også veiledning om hvordan dette gjøres.

Dersom du som importør bruker andre til å melde i DigiPlant, må du kunne dokumentere skriftlig at mottakskontrollen har blitt gjennomført og er i orden før det meldes om dette. Dette kan f.eks. være gjennom ditt internkontrollsystem eller med dato og underskrift på et dokument.

5.2 Når kan du ta i bruk eller disponere varen?

Aktuelt regelverk er § 23d i forskrift om plantehelse.

Varene kan ikke tas i bruk før de er frigitt av Mattilsynet. Inntil sendingen er frigitt, skal den stå samlet, [slik som beskrevet i kapittel 4.4](#).

5.3 Hvordan ser du om Mattilsynet har frigitt sendingen?

For å se status på importsendingene til din virksomhet, må du logge inn i **DigiPlant**.

Hva kan være grunnen til at en sending ikke er frigitt av Mattilsynet?

Noen importsendinger blir også kontrollert av Mattilsynet. Mattilsynet vil da vente med å frigi sendingen til tilsynet er gjennomført, for eksempel som en inspeksjon hos deg hvor sendingen er. Det er derfor viktig at varene er tilgjengelig for kontroll og ikke flyttes fra mottaksstedet som er oppgitt i innmeldingen av importsendingen.

6 Kontroll av importsendinger med «samlesertifikater»

Begrepet «samlesertifikater» brukes gjerne om et plantesunnhetssertifikat som dekker en importsending med varer til flere importører. I utgangspunktet skal mottakskontrollen av en importsending skje samlet. Det vil si at alle varene som er oppgitt på sertifikatet skal kontrolleres på samme sted.

Etter forskrift om plantehelse § 23c kan sendingen likevel deles opp før mottakskontrollen i disse tilfellene:

- når varer til flere importører er fulgt av ett sertifikat (såkalte «samlesertifikater»)
- når sendingen skal kontrolleres i flere avdelinger (underenheter) i samme virksomhet
- dersom mottakskontrollen skal skje i flere avdelinger (underenheter) i en virksomhet i et konsern importøren inngår i

Skal du benytte deg av ordningen med «samlesertifikater» vil det, i tillegg til den vanlige mottakskontrollen, kreve at dere har oversikt over de andre kravene for slik import. Importørene må organisere seg slik at dere sammen gjør en tilstrekkelig kontroll av hele sendingen, selv om den er delt opp i mindre delsendinger. For en del importører vil det trolig være en enklere løsning å importere varene på et vanlig sertifikat.

6.1 Hver importør har ansvar for sin del av sendingen

Aktuelt regelverk er §§ 23, 23b og 23c i forskrift om plantehelse

Når varer til flere importører er fulgt av samme plantesunnhetssertifikat (samlesertifikat), har hver importør ansvar for å gjennomføre mottakskontroll for sin del av sendingen. Varene du mottar, utgjør din delsending. For din delsending skal du gjennomføre hele mottakskontrollen, som inkluderer dokumentkontroll, identitetskontroll og fysisk kontroll, [slik som beskrevet i kapittel 4](#). Importørene skal utpeke en representant som melder inn hele sendingen. Dette kan være en av importørene, eller det kan settes bort til andre, [se kapittel 3.3](#). Alle importørene skal oppgis når importsendingen meldes i DigiPlant.

For at innmelding og mottakskontroll av slike sendinger skal skje i samsvar med kravene, er det svært viktig at alle importørene og mottakskontrollørene som er involvert, har utarbeidet gode rutiner for samarbeid. Hvordan dere går frem for å kontrollere importsendinger som dekkes av «samlesertifikater», skal komme frem i din virksomhets internkontroll.

Du finner mer veiledning i DigiPlant om hvordan du melder og hvilke krav som gjelder.

6.2 Når kan importørene av delsendingene ta i bruk sine delsendinger?

Aktuelt regelverk er § 23e i forskrift om plantehelse

Du kan ta i bruk og omsette varere på din delsending etter at du har gjennomført mottakskontroll og funnet at sendingen er i orden og i henhold til regelverket.

6.3 Når det avdekkes mangler ved en delsending?

Aktuelt regelverk er § 23d i forskrift om plantehelse

Finner du eller har mistanke om en alvorlige skadegjørere skal du ringe Mattilsynet på tlf. 22 40 00 00. Ved andre feil eller mangler kan du ringe eller sende melding på epost plantevakt@mattilsynet.no eller til postmottak@mattilsynet.no.

Vedlegg 1 – Når skal det brukes reeksportsertifikat?

Hovedregelen er at en sending skal være fulgt av et sunnhetssertifikat utstedt i sendingens opprinnelsesland, eller et reeksportsertifikat dersom avsenderlandet ikke er sendingens opprinnelsesland.

Et reeksportsertifikat skal være utstedt på grunnlag av et sunnhetssertifikat fra opprinnelseslandet, og dette sunnhetssertifikatet skal i original eller bekreftet kopi følge reeksportsertifikatet.

En sending kan i visse tilfeller også importeres dersom sendingen er fulgt av sunnhetssertifikat utstedt i et avsenderland som er forskjellig fra opprinnelseslandet, dvs. at et reeksportsertifikat i original erstattes med et sunnhetssertifikat i original. Opprinnelseslandet til varen må være oppgitt i sertifikatet.

Vilkårene for dette er:

- Varen i sendingen omfattes ikke av krav til vekstkontroll etter forskriftens vedlegg 4A eller
- Varen i sendingen omfattes ikke av krav om at noen forhold ved området eller produksjonsstedet skal være offisielt konstatert etter forskriftens vedlegg 4A eller
- Kravene i forskriftens vedlegg 4A til varen som sendingen inneholder kan oppfylles ved visuell kontroll, testing, behandling, eller på annen måte fastslås i reeksportlandet

En sending, eller en eller flere varer i en sending der avsenderlandet er forskjellig fra opprinnelseslandet, kan være av to kategorier:

1 - De norske importkravene kan oppfylles i avsenderlandet.

Sendingen omfattes ikke av krav i forskriftens vedlegg 4A, eventuelt kan de spesifikke krav i forskriftens vedlegg 4A oppfylles ved visuell kontroll, testing, behandling, eller på annen måte fastslås i avsenderlandet. Det generelle kravet om frihet for karanteneskadegjørere listet i forskriftens vedlegg 1 og eventuelt vedlegg 2 kan oppfylles ved visuell kontroll i avsenderlandet. Eksempler på andre varegrupper som kan importeres under disse betingelsene er en del potteplanter, planteskoleplanter, stauder og andre karplanter som er dyrket i veksthus. Sertifikatpliktig frø er et annet eksempel på en varegruppe der 4A-krav i visse tilfeller kan oppfylles i avsenderlandet, og dermed kan importeres også dersom sendingen er fulgt av sunnhetssertifikat utstedt i avsenderlandet.

2 - De norske importkravene kan ikke oppfylles i avsenderlandet.

Sendingen omfattes av krav i forskriftens vedlegg 4A, og eventuelt spesifikke krav i forskriftens vedlegg 4A kan ikke oppfylles ved visuell kontroll, testing, behandling, eller på annen måte fastslås i avsenderlandet.

Den største varegruppen som omfattes av krav i forskriftens vedlegg 4A er planter og formeringsmateriale med røtter dyrket på friland. Følgende plantekategorier inngår i denne varegruppen:

- Planeskoleplanter, bl.a. frukttrær, bærplanter, treaktige busker og trær (herunder også skogstrær), stauder, ferdigplen og evt. matteproduksjon av *Sedum* e.l.
- Stikkeløk med røtter og evt. annen produksjon av småplanter av grønnsaker og krydderurter ☒ Sommerblomster

Kravene gjelder planter og formeringsmateriale som blir produsert på følgende måte:

- Planter står med røttene i jorda på friland og omsettes som barrotsplanter eller klumpplanter.
- Planter står med røttene i frilandsjord i plasthus, plasttunnel eller veksthus og omsettes som barrotsplanter eller klumpplanter.
- Planter produseres som karplanter eller planter i brett og
 - har stått eller står med pottene eller brettene plassert direkte på eller i frilandsjord.
 - står med pottene eller brettene på duk på frilandsjord, og det er risiko for smitteoverføring pga. jordsøl, direkte rotkontakt med jord e.l.
- Planter produseres som matter uten at det er plante-helsemessig forsvarlig avgrensning mot frilandsjord (se f.eks. punktet ovenfor).

Vedlegg 2 - Oppfyllelse av 4A-krav i plantehelseforskriften

De særskilte kravene til import av visse planter og andre smittebærende emner må som regel oppfylles i opprinnelseslandet, men kan i noen tilfeller også oppfylles i et avsenderland som ikke er varens opprinnelsesland.

I de tilfeller det er flere krav som må være oppfylt, kan det være at noen krav må oppfylles i opprinnelseslandet mens andre krav kan oppfylles i avsenderlandet. Dette er avhengig av hvilken kombinasjon av krav som er erklært oppfylt.

Dersom krav(ene) må oppfylles i opprinnelseslandet, skal erklæringen om dette være påført et plantesunnhetssertifikat utstedt i opprinnelseslandet. Kan krav(ene) oppfylles i avsenderlandet, kan et sertifikat utstedt i opprinnelseslandet på visse vilkår erstattes med et sertifikat utstedt i avsenderlandet, [jf. vedlegg 1](#).

I tabellen nedenfor er det angitt (X) når de enkelte nummer i vedlegg 4A må oppfylles i opprinnelsesland, og når de kan oppfylles i avsenderland. Hvilket krav som er oppfylt under det enkelte nummer der det er alternative krav, er i tabellen angitt i parentes. Dersom det er alternative krav, skal det ved en tilleggserklæring påført eksportsertifikatet angis hvilke krav som er oppfylt.

Vedlegg 4A, nr.	Må oppfylles i opprinnelsesland	Kan oppfylles i avsenderland
1.1		X
1.2	Ikke relevant	
1.3		X
2		X
3	X (a)	X (b)
4		X
5		X
6 - 10	X	
11	X (b)	X (a)
12 - 17	X	
18.1	X (b)	X (a)
18.2	X	
18.3	X (b)	X (a)
18.4 – 18.7	X	
19.1 – 19.2	X (a)	X (b)
20 – 27.1	X	
27.2	X (a)	X (b)
28	X	
29.1	X	
29.2	X (a)	X (b + c)
30	X (b)	X (a + c)
31 - 32	X	

33	X (a + b)	X (c)
34 – 36	X	
37	X	
38	X	
39	X (alternativ 1 + 4)	X (alternativ 2 + 3)
40	X	
41	X	
42	X	
43		X
44		X
45		X
46	X (a)	X (b)
47	X (a)	X (b)
48	X (a)	X (b + c)
49	X (a)	X (b + c)
50	X	
51	X	

Versjon	Endret	Utarbeidet av	Endring
01	02.05.2019	HK – Seksjon planter	1. utgave av dokumentet
02	05.05.2021	HK – Seksjon planter og innsatsvarer	Flyttet kapittel om «samlesertifikater» til kap. 6. Tilføyelser om ansvar mm. ved import på et «samlesertifikat».
03	06.07.2022	HK – Seksjon planter og innsatsvarer	Endring i punkt 4.1.10 etter forskriftendring om oppbevaring av sertifikater
04	21.10.2024	HK – Seksjon planter og innsatsvarer	Ny informasjon om dokumentkontroll på digitale sertifikater tilføyd i punkt 4.1.1 og 4.1.2. Generelle tilpasninger til digitale sertifikater i hele punkt 4.1.
05	16.12.2024	HK – seksjon planter og innsatsvarer	Nytt vilkår lagt inn i vedlegg 1 der det åpnes for å akseptere preeksportsertifikat fra EU i visse situasjoner.
06	03.02.2025	HK – Seksjon planter og innsatsvarer	Endring i punkt 2.3. om forbudsvarer, hvor forbud mot frø som er hentet direkte fra naturen, eller som ikke er kjøpt i butikk er tatt ut.

07	01.10.2025	HK - Seksjon planter og innsatsvarer	Endring i punkt 3.2 om tidspunkt for når importsendinger skal meldes til Mattilsynet. Fra 1.10.2025 skal melding sendes før grensepassering.
08	20.04.2026	HK - Seksjon planter og innsatsvarer	Veiledning om skjematjenesten er erstattet med DigiPlant, samt endringer med samlesertifikater som følge av Digiplant

